

VALTIONEUVOSTON ASETUS TURVAVARASTOINTIOHJELMASTA VUOSINA 2023–2028

Suomessa huoltovarmuus perustuu toimiviin markkinoihin ja kilpailukykyiseen talouteen. Erilaisilla huoltovarmuustoimenpiteillä varaudutaan ylläpitämään yhteiskunnan toiminnalle elintärkeitä toimintoja mahdollisimman lähellä normaalitilaa myös erilaisissa häiriö- ja poikkeusoloissa. Turvaamiskeinojen osana on materiaallinen huoltovarmuus.

Turvavarastolain (970/1982) nojalla voidaan turvavarastoja perustaa väestön toimeentulon turvaamiseksi ja tuotantotoiminnan ylläpitämiseksi välttämättömien raaka-aineiden, tarvikkeiden ja tuotteiden varastoimiseksi ulkomaankaupan häiriöiden varalta. Yritysten ylläpitämät turvavarastot ovat yksi huoltovarmuuden turvaamiseksi käytettävistä varastointilajeista valtion ja viranomaisten varmuusvarastojen sekä velvoitevarastojen lisäksi.

Turvavarastoinnin tavoitteet painottuvat huoltovarmuuden kannalta tärkeän teollisuuden tuotantotoiminnan turvaamiseen lievemmän laatuissa raaka-aineiden saantihäiriötilanteissa. Järjestely soveltuu yksittäisten yritysten toiminnan turvaamiseen. Turvavarastointi perustuu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluvan Huoltovarmuuskeskuksen ja yritysten välisiin vapaaehtoiisiin sopimuksiin, joissa elinkeinonharjoittaja ostaa normaalisti tarvitsemansa varaston lisäksi turvavaraston turvatakseen oman toimintansa häiriötilanteessa.

Sopimuksia voidaan tehdä niistä raaka-aineista, tarvikkeista ja tuotteista, jotka mainitaan valtioneuvoston turvavarastolain 3 §:n nojalla vahvistamassa turvavarastointiohjelmassa. Turvavarastoinnin periaatteena on väestön toimeentulon ja tuotantotoiminnan ylläpitämisen kannalta tarpeellisten nimikkeiden sisällyttäminen riittävän laajasti ohjelman piiriin. Vapaaehtoisia sopimuksia on pyritty solmimaan esimerkiksi sellaisista häiriöherkistä tuontihyödykkeistä:

- joiden saatavuus voi kuljetusetäisyyksien vuoksi helposti vaarantua;
- joiden korvaaminen muilla tuotteilla on vaikeaa;
- joiden varastotilanne on suhteessa muihin hyödykkeisiin heikko; tai
- jotka suppean käyttötarkoituksensa tai pilaantuvuutensa vuoksi on sijoitettava yritysten omiin varastoihin.

Turvavarastolain 3 §:n mukaan Huoltovarmuuskeskus tekee turvavarastoinnista määräaikaisen sopimuksen varaston perustavan turvavarastoijan kanssa. Sopimus on tehtävä vähintään kolmeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Huoltovarmuuskeskus valvoo, että turvavarastot ovat täydessä määrässään ja että varastoja ei oteta käyttöön muutoin kuin työ- ja elinkeinoministeriön luvalla lain edellyttämässä tilanteissa. Turvavaraston tilapäisen käyttöluvan voi turvavarastoijalle myöntää työ- ja elinkeinoministeriö, mikäli hyödykkeen riittävä saanti on estynyt, ja turvavarastoijan tuotanto keskeytyisi tai olennaisesti vähentyisi ilman turvavarastossa olevien hyödykkeiden käyttöönottoa. Turvavarastoijan tulee täydentää varasto sopimuksen mukaiseen määrään ministeriön määräämässä ajassa.

Turvavarastojen perustamista ja ylläpitämistä varten voidaan myöntää korkotukilainoja, korkotukea ja avustusta poikkeuksellisen suurten varastointikustannusten kattamiseen. Turvavarastoinnista valtiolle aiheutuvat korkotuki- ja varastointiavustusmenot katetaan Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olevasta valtion talousarvion ulkopuolisesta huoltovarmuusrahastosta. Myöntämisvaltuudet varojen käyttämiseksi vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa. Valtion vuoden 2023 talousarviossa uusien turvavarastointilainojen myöntämisvaltuuden enimmäismäärä on 8 400 000 euroa, korkohyvityksen enimmäismäärä 5 prosenttia ja varastointiavustuksen myöntämisvaltuuden enimmäismäärä 34 000 euroa. Enimmäismäärät ovat vuosittain olleet samat nykyisen turvavarastointiohjelman voimassa ollessa.

Turvavarastointiohjelmasta ja turvavarastoitavista hyödykkeistä säädetään turvavarastolain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Edellinen valtioneuvoston asetus turvavarastointiohjelmasta (460/2018), jota on muutettu asetuksilla 683/2020 ja 204/2021, oli voimassa 19.7.2018 – 18.7.2023.

Huoltovarmuuskeskus on esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle, että uusi turvavarastointiohjelma muodostuisi nykyisestä vuonna 2018 annettuun asetukseen perustuvasta ohjelmasta sekä jäljempänä mainitusta lisäyksestä.

Turvavarastointisopimuksia voidaan tehdä turvavarastointiohjelman sisältämistä nimikkeistä, jotka perustuvat Euroopan unionin vuoden 2023 CN-nimikkeistöön (Combined Nomenclature). CN-nimikkeistöä käytetään Suomen ulkomaankauppatilaston pääasiallisena luokittelustandardina.

Huoltovarmuuskeskus on esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle, että voimassa ollutta turvavarastointiohjelmaa täydennettäisiin seuraavalla vedenkäsittelyyn ja lannoitteisiin käytettävällä kemikaalilla:

Ammoniumsulfaatti (31.02)

Kyseinen kemikaali on tullut esiin viimeaikaisissa varautumissuunnitelmissa materiaalina, jolla on vähän tuotantokapasiteettia Suomessa ja jonka maahantuonti on haastava toteuttaa häiriötilanteissa. Ammoniumsulfaatilla sidottua klooriamiinikloorattua vettä toimitetaan laajasti Suomen vesilaitosten asiakkaille.

Nykyisen turvavarastointiohjelman sisältämät nimikkeet on myös korjattu vastaamaan vuoden 2023 CN-nimikkeistöä.

Huoltovarmuuskeskus tarkastaa turvavarastointiluettelon ajankohtaisuutta jatkuvasti. Tarkastaminen perustuu yrityksiltä ja huoltovarmuusorganisaation pooleilta saatavaan tietoon sekä Huoltovarmuuskeskuksen asiantuntemukseen. Asetuksen tuoteryhmäluetteloon päätyvät huoltovarmuusnäkökulmasta välttämättömiksi arvioidut ehdotukset häiriöherkistä tuontihyödykkeistä. Koska nimikeluettelo perustuu Huoltovarmuuskeskukselle elinkeinoelämäyhteistyössä kertyneeseen näkemykseen turvavarastointia mahdollisesti edellyttävistä tuotteista, asetuseräluonnoksesta ei asian luonteen vuoksi ole järjestetty tavanomaista lausuntokierrosta.

Oikeusministeriön laintarkastusyksikkö on tarkastanut asetusehdotuksen suomen- ja ruotsinkieliset versiot.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää uudeksi turvavarastointiohjelmaa koskevaksi asetukseksi varastoitavien nimikkeiden osalta nykyisen asetuksen 460/2018 sisältöä vastaavaa asetusta täydennettynä Huoltovarmuuskeskuksen tekemällä muutosesityksellä. Asetuksen ehdotetaan olevan voimassa 15.9.2023 alkaen vuoden 2028 loppuun

asti. Asetuksen nojalla olisi mahdollista tehdä turvavarastointisopimuksia asetuksen mukaisista nimikkeistä vuosien 2023 – 2028 aikana kuitenkin siten, että toimintaan käytettävissä olevat varat vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa. Uusi valtioneuvoston asetus valmisteltaisiin tulemaan voimaan ehdotetun asetuksen voimassa olon päättyessä.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen turvavarastointiohjelmasta vuosina 2023–2028. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.9.2023 ja sen on tarkoitus olla voimassa vuoden 2028 loppuun.